

help of the Internet, the timing of staying in the Internet, the purpose and the basic needs of using social networks, the general views of students and young people about the fact whether they count social networks to world evil, drugs, "bad" tendency" and whether the social network affects your actions in real life (purchases, rallies, etc.) ", it is determined which groups are interesting in the social network.

Key words: Internet, multi-vector impact, students, teachers, social networks, Internet environment.

УДК [378.091.26:316.77]:001.892

ТЕСТОВІ ТЕХНОЛОГІЇ У ПРОЦЕСІ ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ «БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК У БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВАХ»

Я.М. РУДИК, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри методики навчання та управління навчальними закладами НУБіП України

Національний університет біоресурсів і природокористування України

E-mail: rudyk.yaroslav@gmail.com

В.М. ЯРОШИНСЬКИЙ, кандидат економічних наук, доцент кафедри обліку та оподаткування НУБіП України

Національний університет біоресурсів і природокористування України

E-mail: yaroshinsky.viktor@gmail.com

Анотація. Висвітлено методологічні підходи до підготовки тестів успішності з дисципліни "Бухгалтерський облік у бюджетних установах". Виокремлено, охарактеризовано та перелічено низку принципів, що впливають на тестові технології. Висвітлено технологію формування тестових завдань з дисципліни, розписано послідовність її етапів.

Ключові слова: тести успішності, тестування, бухгалтерський облік, бюджетна установа, економічні дисципліни, технологія.

Актуальність (Introduction). Однією з важливих складових освітнього процесу у сучасному університеті є створення об'єктивної системи контролю отриманих знань і умінь, сформованості професійної та комунікативної компетентності. Одним з розповсюджених інструментів такої системи є тестування. Освоєння системи навчальних і контролюючих тестів не викликає особливих труднощів у досвідчених педагогів, але для молодих викладачів економічних дисциплін вона може стати причиною необ'єктивного оцінювання навчальних досягнень студентів та заниження їх мотивації до навчання. Питання відповідності якості тестів параметрам, що заявлені у освітніх стандартах, у кожному вищому навчальному закладі, на кожній кафедрі поки що вирішуються індивідуально.

Стратегія тестування нині – це не лише підбір питань з перевірки знань змісту дисципліни. Це план проведення робіт з тестування системи або її модуля, що враховує специфіку функціональності та залежності від інших компонентів системи, визначення типів тестів, які потрібно виконувати, опис необхідних підходів до тестування [2].

Аналіз останніх досліджень та публікацій (Analysis of recent researches and publications).

Педагогічне тестування технологія контролю та оцінювання результатів навчальної діяльності студентів було і залишається предметом дослідження В. Аванесова [1], Б. Гречина [10], Н. Єфремової [3], В. Ільїна [4], А. Чернявської [10]. Особливий інтерес для нашого дослідження мали наукові доробки з проблеми розробки завдань, тестування та управління процесом самоосвіти студентів, що відображені у працях В. Лутковського [6], П. Образцова [8], А. Шмельова [11].

На думку А. Шмельова – тести у сучасних умовах є найважливішим інструментом при переході до системи накопичувальних балів, так як тести надто економічний інструмент у витратах часу чи інших ресурсів виконавців і вони можуть застосовуватись успішніше інших ме-

тодів саме як інструмент проміжного, а не підсумкового контролю [11, с. 26]. Але одночасно з тим, тести – це затратний інструмент на етапі його розроблення. Переваги тестів можна максимізувати, одночасно зменшивши затрати, якщо створити комп'ютерний банк тестових завдань, яким зможуть користуватись викладачі і студенти різних університетів, академій та інститутів.

У своїх дослідженнях науковці постійно звертають увагу на відмінність тестів від інших видів контролю. А. Чернявська та Б. Гречин вбачають переваги у такому: зміст тесту підлягає чіткому плануванню; тест має стандартизовану форму завдання; відомо рівень складності завдання; наявність спеціальних шкал для підведення підсумків тестування; наявність оцінок точності вимірювання [10, с. 44]. В. Аванесов розглядає тести з різних сторін: "тест" – як "метод педагогічного вимірювання", що складається із системи тестових завдань різного ступеню складності; "тест" – як "система, що складається із обмеженої чітко визначеної множини тестових завдань"; "тест" – як "результати застосування методу вимірювання, що представлені здебільшого у формі матриць даних" [1, с. 188]. Такі визначення, на думку науковця, характеризують тест з різних сторін, тому що тест є одночасно і методом і результатом педагогічного вимірювання.

Мета (Purpose). Метою дослідження є підбір та рекомендація методологічних підходів до використання тестових технологій у процесі викладання дисципліни "Бухгалтерський облік у бюджетних установах".

Методи (Methods). Для досягнення мети використовувались такі методи: аналіз літературних джерел, педагогічне спостереження, анкетування, контрольні вправи, педагогічний експеримент, тестування знань студентів, бесіда, методи математичної статистики. Педагогічне дослідження проводилось на базі економічного факультету НУБіП України в два етапи. На першому етапі (лютий-квітень 2017 року) проводився аналіз літератури, аналізувалися педагогічні умови використання тестів для оцінки знань студентів з фахових дисциплін, вирішувалися організаційні питання тестування, була розроблена база тестових завдань, яка використовувалася у складі низки електронних навчальних курсів на платформі MOODLE [9].

Формування тестових завдань здійснювалося із викладачами фахових дисциплін, які виступали експертами при відборі відповідних питань до батареї тестів. При цьому були враховані зразки навчальних елементів та тестових завдань різних авторів.

Результати (Results). У реалізації контролю якості підготовки майбутніх фахівців з бухгалтерського обліку існують дві взаємодоповнюючі складові. Перша складова полягає у контролі самого процесу навчання. Цей підхід охоплює всі аспекти освітнього процесу: навчальні плани і програми, кваліфікацію науково-педагогічних працівників, наявність сучасного навчально-методичного забезпечення, функціонування навчальних лабораторій і баз проведення практики. Особлива увага приділяється виховній роботі та науковій діяльності, творчій атмосфері та умовам для самореалізації та самоактуалізації особистісних якостей, саморозвитку особистості як творця власного життя, розвитку ціннісних орієнтацій і духовності студента. Друга складова полягає у контролі результатів навчання. Цей підхід, допускаючи певну свободу в технологіях і засобах досягнення мети, на перше місце ставить вимогу, щоб у результаті навчання студент набув компетенцій, які затребувані суспільством [12].

Із впровадженням кредитно-модульної системи тест став головним засобом контролю. Тестування або тестовий контроль – це процедура визначення рівня підготовки фахівців у певній галузі знань, психологічного, фізичного та розумового стану, професійної придатності, обдарованості та інших якостей особистості за допомогою системи спеціально підготовлених завдань [4, с. 13].

Тестовим називається завдання (запитання, задача), для якого може бути попередньо визначена (сформульована) єдино можлива правильна відповідь. Така відповідь є еталоном, з яким порівнюють відповідь студента.

Об'єктивність тесту означає можливість класифікувати відповіді на питання як "правильні" або "неправильні", застосовувати кількісні показники під час визначення оцінки, виключити вплив на оцінку суб'єктивних якостей викладача або іншої особи, яка здійснює перевірку екзаменаційних робіт. Всі тестові завдання мають примушувати студентів застосовувати певні знання з конкретної предметної сфери. Визначальною умовою ефективного проведення контролю є об'єктивна методика складання тесту успішності.

На нашу думку, для дисципліни "Бухгалтерський облік у бюджетних установах", користуючись класифікацією тестових завдань [4, с. 15], доцільніше було б використовувати тестові завдання відкритого типу, щоб студенти, складаючи господарські операції, могли усвідомлювати сутність кожного рахунку, а не механічно вибирати із даних відповідей. Для того, щоб майбутні бухгалтери не плутались у відомостях синтетичних і аналітичних рахунків, доречно було б використовувати тестові завдання перехресного типу, подаючи в одній колонці, наприклад, журнали-ордери, а в іншій – рахунки, за якими ведуться розрахунки в даних журналах-ордерах. У завданнях з оформлення документації в нагоді стануть тестові завдання на відновлення послідовності або вибірково-впорядкувальні.

Технологія формування тестових завдань з дисципліни "Бухгалтерський облік у бюджетних установах" поділяється на такі етапи:

1. Визначення змісту тестового контролю навчальних досягнень у вигляді переліку умінь, якими повинен володіти майбутній бухгалтер (визначення змісту тестів професійної компетенції використовується перелік компетенцій, що міститься у галузевому освітньому стандарті).

2. Створення системи тестових завдань, що дозволяють перевірити та оцінити наявність у випускника вищого навчального закладу компетенцій, визначених у стандарті.

3. Комплектування тестів для конкретних видів перевірки згідно з їх дидактичною метою та часом, передбаченого для їх проведення.

4. Експертна та дослідна перевірка якості складених тестів та їх наступне доопрацювання.

При розробці тестових завдань та тестів дотримуються низки принципів [7, с. 38-39]:

1. *Належність до предметної сфери (предметна чистота)*. Для забезпечення предметної чистоти тестових завдань зміст, що перевірятиметься у процесі тестування, повинен бути добре впорядкований, забезпечуючи системність за ознаками: обсягом інформації; рівнем засвоєння; структурою знань.

2. *Логічна визначеність змісту завдання*. Завдання має бути сформульовано так, щоб воно сприяло продукуванню студентами правильних відповідей.

3. *Лаконічність завдань*. Зміст тестового завдання повинен бути обмеженим 7 ± 2 порціями інформації, тому що в короткочасній пам'яті людина може утримувати саме таку її кількість, яка безпосередньо доступна для переробки та ухвалення рішення. Розуміння змісту тестового завдання має відбуватися після першого читання студентом.

4. *Ясність і чіткість*. В основі тестового завдання повинно лежати істинне ствердження ("істинне значення вислову"). Вислів – це положення, стосовно якого у двозначній логіці висловів можна тільки стверджувати, що він істинний або хибний. Не рекомендується запитувати про те, що не використовується, не робиться, не стосується тощо. Тестове завдання має бути семантично осмисленим, тому воно завжди конструюється у вигляді ствердження, а не питання.

5. *Коректність*. У змісті завдання не повинно бути суперечливих тверджень. Суперечливість – одна з ознак нелогічності мислення людини, яка полягає в тому, що в одному і тому ж міркуванні про той же предмет, узятий у той же час і у тому ж відношенні, висловлюються протилежні або суперечні ствердження, що виключають одне інше.

6. *Стислість за часом*. Загальний час на усвідомлення змісту та на виконання одного завдання не повинен значно перевищувати час, необхідний на ознайомлення з ним (визначається експериментально під час випробувального впровадження). Потрібно уникати складних обчислень під час тестування – бажано застосовувати тільки усний рахунок.

7. *Диференційна здатність тестового завдання*. Тестове завдання повинно мати заздалегідь визначений рівень складності. Складність поділяється на апіорну, визначену експертами (при конструюванні); емпіричну, оцінювану за результатами пілотажного експерименту на репрезентативній вибірці випускників (критерій істини). За наслідками виконання тестового завдання студенти мусять розподілятися за власним рівнем знань, умінь та навичок.

При використанні тестових технологій слід також звертати увагу на валідність, надійність і простоту. Найважливішою вимогою є валідність, яка означає що за допомогою тесту оцінюються компетенції саме з тієї теми та дисципліни, для оцінювання яких він був розроб-

лений. Надійність тесту полягає в тому, що наступне виконання тесту одним і тим самим студентом повинно давати практично однакові результати. Простота тесту визначається тим, що тестові завдання повинні мати чіткі, зрозумілі для кожного формулювання та відповідати можливостям студентів, для яких вони застосовуватимуться, а також не повинні містити зайву інформацію з метою заплутати студента. Бажано, щоб завдання були складені таким чином, щоб запам'ятовувались студентом під час першого читання.

Висновки і перспективи (Discussion). Під час використання тестових технологій оцінювання навчальних досягнень студентів з дисципліни "Бухгалтерський облік у бюджетних установах" передусім слід визначити які компетенції у них мають виявитися після закінчення курсу. А зміст завдань має містити ситуації та завдання з майбутньої фахової діяльності на підприємствах та в установах. Специфікою розробки тестових завдань для даної дисципліни є майже повна відсутність графічних зображень, залучення завдань, що мають обліковий характер. Окремою проблемою є відсутність якісних навчально-методичних посібників з питань використання тестових технологій у процесі підготовки майбутніх бухгалтерів. Сформульовані у статті принципи допоможуть науково-педагогічним працівникам розробляти ефективний тестовий інструментарій не лише для перевірки навчальних досягнень студентів з конкретної дисципліни, а й для проведення державного кваліфікаційного іспиту наприкінці навчання в університеті.

Список використаних джерел

1. Аванесов В. С. Композиция тестовых заданий / Вадим Сергеевич Аванесов. – М. : Центр тестирования, 2002. – 240 с.
2. Барабанова Н. Методика створення тестів знань студентів з дисциплін комунікативно-інформаційного циклу / Наталія Барабанова, Світлана Аверіна // Вісник Книжкової палати. – 2010. – № 8. – С. 22-24.
3. Ефремова Н.Ф. Тестовый контроль в образовании. Учебное пособие / Надежда Федоровна Ефремова. – М.: Университетская книга; Логос, 2007. – 386 с.
4. Ільїн В. В. Методика тестового контролю успішності навчання студентів / В. В. Ільїн, П. Г. Лузан, Я. М. Рудик. – К. : НАКККиМ, 2010. – 224 с.
5. Кучер З. С. Тестові завдання у процесі самоосвіти майбутніх інженерів-педагогів [Електронний ресурс] / З. С. Кучер, Т. О. Тараненко // Підвищення якості освіти: стан, проблеми, перспективи. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: http://elibrary.kdpu.edu.ua/jspui/bitstream/0564/822/1/ПІДВИЩЕННЯ_ЯКОСТІ_ОСВІТИ_-_МАТЕРІАЛИ_КОНФЕРЕНЦІЇ.pdf#page=44.
6. Лутковский В. М. Проблемы компьютерного тестирования студентов по специальным курсам [Електронний ресурс] / В. М. Лутковский // Оценивание: образовательные возможности. – 2006. – Режим доступу до ресурсу: <http://charko.narod.ru/tekst/ocen/2.pdf#page=166>.
7. Методика підготовки та проведення тестового оцінювання знань студентів (методичні рекомендації для науково-педагогічних працівників вищих аграрних навчальних закладів) / [Лузан П.Г., Ільїн В.В., Рудик Я.М. та ін.]. – К. : Національний університет біоресурсів і природокористування України, 2009. – 88 с.
8. Образцов П.И. Основы профессиональной дидактики: учебное пособие / И. П. Образцов – М. : Вузовский учебник: ИНФРА-М, 2015. – 288 с.
9. Рудик Я.М. Методика структурирования категорий тестовых заданий при использовании платформы MOODLE / Ярослав Михайлович Рудик // Наука и современность. – 2010. – № 51. – С. 379-382.
10. Чернявская А. П. Современные средства оценивания результатов обучения / А.П.Чернявская, Б. С. Гречин. – Ярославль : Изд-во ЯГПУ, 2008. – 98 с.
11. Шмелев А. Г. Методические рекомендации по разработке и внедрению системы оценки качества обучения по инновационным образовательным программам / А. Г. Шмелев, А. А. Чумаков, А. Г. Серебряков. – М. : Изд-во МГУ, 2007. – 64 с.
12. Ярошинський В. М. Методика підготовки тестів успішності при викладанні дисципліни "Бухгалтерський облік у бюджетних установах" / В. М. Ярошинський, Я. М. Рудик // Нау-

References

1. Avanesov, V. S. (2002). Kompozitsiya testovykh zadaniy [Composition of test tasks]. Tsentr testirovaniya, 240.
2. Barabanova, N., Averina, S. (2010). Metodyka stvorennia testiv znan' studentiv z dystsyplyny komunikativno-informatsiynogo tsyklu [Methodology for testing students' knowledge of the disciplines of the communicative-information cycle]. Herald of the Book Chamber, 8, 22-24.
3. Yefremova, N. F. (2007). Testovyi kontrol v obrazovanii [Test control in education]. Universitetskaya kniga; Logos, 386.
4. Il'yin, V. V., Luzan, P. H., Rudyk, Ya. M. (2010). Metodyka testovogo kontroly uspishnosti navchannia studentiv [Method of test control of successful students' training]. Kyiv, NAKKKiM, 224.
5. Kucher, Z. S., Taranenko, T. O. (2017). Testovi zavdannia u protsesi samoosvity maybutnih inzheneriv-pedagogiv [Test tasks in the process of self-education of future engineer educators]. Available at : <http://elibrary.kdpu.edu.ua/jspui/bitstream/0564/822/1/ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ - МАТЕРІАЛИ КОНФЕРЕНЦІЇ.pdf#page=44>.
6. Lutkovsiy, V. M. (2006). Problemy komputernogo testirovaniya studentov po spetsial'nym kursam [Problems of computer testing of students on special courses]. Available at : <http://charko.narod.ru/tekst/ocen/2.pdf#page=166>.
7. Luzan, P. H., Il'yin, V. V., Rudyk, Ya. M. (2009). Metodyka pidgotovky ta provedennia testovogo otsinuvannia znan' studentiv (metodychni rekomendatsii dlia naukovo-pedagogichnih pratsivnikov vyshchih agrarnyh navchal'nykh zakladiv) [Methodology of preparation and conducting of test assessment of students' knowledge (methodical recommendations for scientific and pedagogical workers of higher agricultural educational institutions)]. Kyiv, National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine, 88.
8. Obratsov, P. I. (2015). Osnovy professionalnoy didaktiki [Fundamentals of professional didactics]. Vuzovskiy uchebnyk: INFRA-M, 288.
9. Rudyk, Ya. M. (2010). Metodika strukturovaniya kategoriya testovykh zadaniy pri ispol'zovanii platform MOODLE [The methodology for structuring the categories of test tasks using the MOODLE platform]. Science and modernity, 51, 379-382.
10. Cherniavskaya, A. P., Grechin, B. S. (2008). Sovremenniyе sredstva otsenivaniya rezul'tatov obucheniya [Modern means of evaluating learning outcomes]. Yaroslavl', Publishing house of YaSPU, 98.
11. Shmelev, A. G., Chumakov, A. A., Serebriakov, A. G. (2007). Metodicheskiye rekomendatsii po razrabotke i vnedreniyu sistemy otsenki kachestva obucheniya po innovatsionnym obrazovatel'nym programmam [Methodical recommendations for the development and implementation of a system for assessing the quality of education on innovative educational programs]. Moscow, Publishing house of MSU, 64.
12. Yaroshynsky, V. M., Rudyk, Ya. M. (2011). Metodyka pidgotovky testiv uspishnosti pry vykladaanni dystsyplyny "Buhgaltersky oblik u budzhetnih ustanovah" [Methods of preparing the tests of success in teaching discipline "Accounting in budget institutions"]. Scientific herald of the National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine, 159/1, 337–341.

ТЕСТОВЫЕ ТЕХНОЛОГИИ В ПРОЦЕССЕ ПРЕПОДАВАНИЯ ДИСЦИПЛИНЫ «БУХГАЛТЕРСКИЙ УЧЕТ В БЮДЖЕТНЫХ УЧРЕЖДЕНИЯХ»

Я.М. Рудик, В.М. Ярошинский

Аннотация. Освещены методологические подходы к подготовке тестов успеваемости по дисциплине "Бухгалтерский учет в бюджетных учреждениях". Выделены, охарактеризованы и перечислены ряд принципов, влияющих на тестовые технологии. Освещены технологию формирования тестовых заданий по дисциплине, расписано последовательность ее этапов.

Ключевые слова: тесты успеваемости, тестирование, бухгалтерский учет, бюджетное учреждение, экономические дисциплины, технология.

TEST TECHNOLOGIES IN THE PROCESS OF TEACHING DISCIPLINE «ACCOUNTING IN BUDGETARY INSTITUTIONS»

Ya.M. Rudyk, V.M. Yaroshinsky

Abstract. *Methodological approaches to the preparation of performance tests on the discipline "Accounting in budgetary institutions" are highlighted. A number of principles influencing test technologies are singled out, characterized and enumerated. The technology of forming test tasks on the discipline is highlighted, the sequence of its stages is outlined.*

Keywords: *tests of progress, testing, accounting, budgetary institution, economic discipline, technology.*

УДК 378.12 : 378.663 (477-25)

ЛІДЕРИ І ПОСЛІДОВНИКИ ДІЮЧИХ НАУКОВИХ ШКІЛ КАФЕДРИ ПЕДАГОГІКИ НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ

П. О. СМОЛЯК, студент магістратури спеціальності «Освітні, педагогічні науки»
Національний університет біоресурсів і природокористування України

Анотація. *У статті висвітлена діяльності сучасних наукових шкіл кафедри педагогіки Національного університету біоресурсів і природокористування України. Розкрита роль їх лідерів і послідовників у процесі формування співтовариства учених на основі спільного напрямку досліджень та самобутньої методології. Здійснено аналіз методологічних засад на яких базується дослідницько-пошукова діяльність наукової школи. Показані надбання наукових шкіл, їх доробок, результати наукових досліджень, захищені дисертаційні праці, наводяться кількісні показники виданих лідерами і послідовниками наукових шкіл монографій, статей, навчальних та навчально-методичних посібників. Зауважується на опублікованих статтях у журналах, що входять до міжнародних наукометричних баз Index Copernicus, Scopus, Web of Science.*

Ключові слова: *наукова школа, лідер наукової школи, учні та послідовники наукової школи, методологія наукової школи.*

Актуальність (Introduction). Відомо, що особливістю наукової школи є єдність традицій і новаторство, тому наукова школа характеризується своєрідним, стилем здійснення дослідницько-пошукової діяльності, самобутньою методологією пізнання та певними, помітними результатами. В науковій літературі стверджується, що наукова школа є співдружністю, співтовариством кваліфікованих дослідників і учених, які застосовують спільні підходи до вирішення наукових проблем. Наукова школа є формою організації колективної наукової праці фахівців у певній галузі, що здійснюється під керівництвом лідера школи, як правило, авторитетного відомого вченого. У рамках наукової школи кооперуються зусилля суб'єктів наукового процесу, має місце обмін ідеями, способами пізнання, виробництва і застосування нового знання. Важливо чіткіше показати контури наукових шкіл, що зароджуються чи сформувались та функціонують під керівництвом відомих учених і провідних фахівців-дослідників кафедри педагогіки Національного університету біоресурсів і природокористування України. На наш погляд, дана розвідка сприятиме згуртуванню учених-педагогів, молодих дослідників, аспірантів, здобувачів, студентів навколо благородної ідеї пізнання істини, а також допоможе, усім хто має намір стати на шлях наукового пізнання визначитись із вибором напрямку досліджень.

Аналіз останніх досліджень та публікацій (Analysis of recent researches and publications). Різні аспекти функціонування наукових шкіл як неформального співтовариства учених і дослідників висвітлені у працях І.С.Волощука, С.У.Гончаренка, В.Г.Кременя, В.К.Сидоренка, Г.В.Терещука, Г.П.Шевченко та ін. Питання, що відображають діяльність наукових шкіл Національного університету біоресурсів і природокористування України висвітлювались у працях Л.Ю. Беренштейна, С.О. Білана, Л.П. Ланов'юк, С.М. Ніколаєнка та інших.

© П.О.Смоляк, 2017